

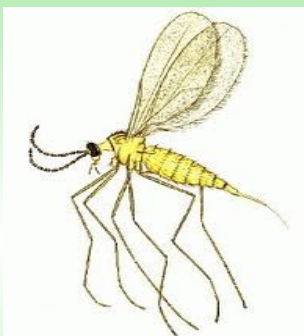

Autor opracowania
Prof. dr hab. Felicyta Walczak

PACIORNICA PSZENICZNA

(*Contarinia tritici* Kirby)

**może lokalnie
zagrażać
plonom
zboż**

Rys.1. Postać dorosła paciornicy pszenicznej
(wielkość naturalna 2-3 mm)

Dorosłe owady (muchówki) są cytrynowo-żółte, kształtem podobne do komara.

Larwy paciornicy pszenicznej zimują w glebie w kulistych kokonach na głębokości 2–20 cm. Wiosną, gdy temperatura gleby przekroczy +3,2°C, większość larw (około 60%) opuszcza kokony i przemieszcza się w kierunku powierzchni gleby.

Część larw pozostaje w kokonach, w glebie, nawet przez kilka lat.

Wylot dorosłych muchówek następuje na przełomie maja i czerwca, w czasie kłoszenia się pszenicy, w dni bezwietrzne, pochmurne, a w dni słoneczne i wietrzne po godzinie 17⁰⁰ i trwa 2–4 tygodnie. Samice składają po kilka jaj (4–8 szt.) do 1 kwiątka. Składanie jaj trwa 5–10 dni (fot. 1). Po 7–10 dniach wylęgają się larwy. W jednym kłosku może żerować nawet około 40 larw (z jaj złożonych przez różne samice). Przed żniwami, na przełomie czerwca i lipca, dorosłe larwy wychodzą z kłosek, wyskakują na ziemię i kryją się pod powierzchnią, gdzie zimują. W ciągu roku rozwija się jedno pokolenie.

Fot. 1. Postać dorosła paciornicy pszenicznej - samice składają jaja (wielkość naturalna 0,4x0,09 mm) do kłosek między plewki

Larwy paciornicy pszenicznej (fot. 2, 3) uszkadzają wszystkie gatunki zbóż, niektóre trawy i perz ale głównie pszenicę ozimą i jarą niszcząc kwiątka, pyłek i zawiązki ziaren, powodując ich marszczenie i zasychanie, a często całkowitą płonność kłosek. Uszkodzone nasiona tracą zdolność kiełkowania (fot. 4).

Fot. 2. Larwa paciornicy pszenicznej z widocznym prześwitem jelita (wielkość naturalna 3-3,5 mm) (T. Klejdysz)

Paciornica pszeniczna jest wrażliwa na suszę i z tego powodu wiele larw pozostaje w kokonach w glebie. Duże nasłonecznienie ogranicza płodność samic. Przestrzeganie płodozmianu oraz głęboka orka jesienna, przyczynia się do zniszczenia wielu zimujących larw paciornicy pszenicznej, a także przemieszcza je w głębsze warstwy gleby utrudniając im przepoczwarczenie wiosną. Odmiany zbóż, które później się kłoszą są mniej uszkodzane przez tego szkodnika.

Fot. 3. Żerująca larwa paciornicy pszenicznej

Fot. 4. Uszkodzone ziarniaki

Sygnalizacja zabiegów ochronnych

Jedynym stadium jakie można zwalczać chemicznie są owady dorosłe. Prognozowanie występowania szkodnika w następnym roku określa się na podstawie procentu kłosów zasiedlonych przez larwy w okresie dojrzałości późno-mlecznej ziarniaków. W tym celu pobiera się w kilku losowo wybranych punktach, ogółem 100–150 kłosów. Jeśli stwierdzi się średnio 15 larw/kłos lub więcej wówczas zagrożenie plantacji w przypadku dalszej uprawy zbóż na tym terenie jest bardzo duże. Stwierdzenie wiosną 80 larw lub kokonów na 200 m² gleby pobranej z głębokości 2–8 cm jest sygnałem do wykonania zabiegu zwalczającego owady dorosłe, ponieważ jaja i larwy ukryte w kłoskach są chronione przed środkami ochrony roślin.

Na plantacjach zbóż sianych po zbożach obsada owadów dorosłych jest mniej więcej równomierna, natomiast tam gdzie przestrzegany jest płodozmian najczęściej znajduje się w pasach brzeżnych.

Zwalczanie dorosłych muchówek paciornicy pszenicznej przeprowadza się w okresie ich masowego lotu, co przypada w czasie kłoszenia się pszenicy i żyta. Na przełomie maja i czerwca należy rozpocząć śledzenie lotu owadów dorosłych, odławiając je w naczyniach żółtych napełnionych wodą (fot. 5) lub na żółtych tablicach chwytanych pokrytych klejem (fot. 6), umieszczonych w łanie zbożowym (po kilka naczyń lub tablic w zależności od wielkości plantacji).

Kontrolę nalotu muchówek na plantacji należy prowadzić systematycznie (co 2 dni) każdorazowo licząc i odnotowując odłowione w naczyniach żółtych muchówki, po czym wylać wodę wraz z owadami i ponownie napełnić wodą, a w przypadku korzystania z żółtych tablic pokrytych klejem przelicza się muchówki i odnotowuje ich liczbę.

Wyraźne zwiększenie się liczby muchówek wskazuje na masowe pojawienie się szkodnika na plantacji.

Fot. 5. Żółte naczynie (A. Bandyk)

Fot. 6. Żółta tablica (M. Gałęzewski)

Muchówki unikają dużego nasłonecznienia, dlatego zabiegi należy wykonywać w godzinach popołudniowych lub wieczornych.

Rys.1. <http://www.google.pl/imgres?q=Contarinia+tritici&hl=pl&client=firefox-a&tbo=d&rls=org.mozilla:official&channel=np&biw=1920&bih=888&tbm=isch&tbnid=9e9BYfQDzDWNuM&imgrefurl=http://www.inra.fr/hyppzRAVAGEUR6contri.htm&>

Fot. 1. <http://www.google.pl/imgres?q=Contarinia+tritici&hl=pl&client=firefox-a&tbo=d&rls=org.mozilla:official&channel=np&biw=1920&bih=888&tbm=isch&tbnid=X-UgCGUg5g39wM&imgrefurl=http://www.inra.fr/hyppzRAVAGEUR6contri.htm&>

Fot. 3. <http://www.agefotostock.com/en/Stock-Images/ManagedBWI-BLW042839>

Fot. 4. http://www.google.pl/imgres?q=Contarinia+tritici&hl=pl&client=firefox-a&tbo=d&rls=org.mozilla:official&channel=np&biw=1920&bih=888&tbm=isch&tbnid=_73YHvRSIXvpCM&imgrefurl=http://www.syngenta.com/countryrurucropsocere

Opracowano w ramach zadania 1.5. Programu Wieloletniego IOR – PIB 2011–2015 pt.: „Modernizacja i aktualizacja metodyk do monitorowania agrofagów dla potrzeb krótko i długoterminowego ich prognozowania”